Írta: Új Szó
2005. augusztus 16. kedd - Módosítás: 2005. augusztus 16. kedd

OTTHONUNK A NYELV Az újabb nyelvészeti szakirodalmat átnézve feltûnik, hogy az utóbbi néhány évben egyre több írás, közlemény foglalkozik az internethez és a mobiltelefonhoz mint új kommunikációs eszközökhöz kötõdõ sajátos nyelvhasználattal: a mobilon SMS-ezõk és az interneten chatelõk, azaz csevegõk írásban érintkeznek egymással, de a szöveg az élõszóbeli közlés jegyeit viseli magán. OTTHONUNK A NYELV Az újabb nyelvészeti szakirodalmat átnézve feltûnik, hogy az utóbbi néhány évben egyre több írás, közlemény foglalkozik az internethez és a mobiltelefonhoz mint új kommunikációs eszközökhöz kötõdõ sajátos nyelvhasználattal: a mobilon SMS-ezõk és az interneten chatelõk, azaz csevegõk írásban érintkeznek egymással, de a szöveg az élõszóbeli közlés jegyeit viseli magán. Nem kevésbé érdekes és tanulságos azonban magának a számítógépes és internetes szaknyelvnek a vizsgálata sem. Eredendõen angol eredetû terminológiáról van szó, de általában mindenhol igyekeznek annak nemzeti nyelvi változatát létrehozni, így például a legismertebb operációs és szövegkezelõ programoknak nemzeti nyelvû változatai is léteznek. Ha megnézzük például a Word szövegszerkesztõ magyar és szlovák változatát, illetve általában a szlovák és a magyar számítógépes szaknyelvet, számos „egyezésre”, de különbségre is bukkanhatunk. Az angol számítógépes szaknyelvben aránylag sok a rövidítés (hosszabb kifejezésbõl alkotott betûszó), pl. RAM, RTF, DOS, DVD, CD, POP3, SQL stb. ezeket mind a magyarban, mind a szlovákban ilyen formában vesszük át. Az „értelmes” angol szavakat viszont rendszerint lefordítjuk, s általában itt figyelhetõk meg a különbségek: az angol számítógépes szaknyelvben ugyanis sok új szakkifejezés metaforikus jellegû, ilyen például a mouse ’egér’ vagy a számítógépet a rosszindulatú behatolástól védõ firewall ’tûzfal’. Az ilyen metaforikus névátviteleknél sok esetben a magyar és a szlovák terminus hasonló módon alakul ki: pl. egér (myš) vagy vírus (vírus); de az angol folder-t magyarul mappá-nak (azaz irattartó tok-nak), szlovákul prieeinok-nak (fiók, rekesz), az elektronikus postacímben szereplõ @ (azaz angolul at) jelet magyarul kukac-nak, szlovákul meg zavináe-nak nevezzük. Sok érdekesség figyelhetõ meg csak a magyar számítógépes szaknyelvet vizsgálva is. Egyrészt megállapítható, hogy számos angol kifejezésnek több magyar megfelelõje is kialakult, illetve sok esetben az angol és a magyar szó is használatos, az utóbbi esetben az angol szó eredeti és magyaros írásmódban is adatolható. Ilyen például a címben is említett chat szó, amelynek jelentése ’beszélgetés, csevegés, fecsegés’. Aránylag új fogalomról lévén szó, csak legújabb szótárainkban találjuk meg, mégpedig eltérõ írásmóddal: A Tótfalusi István-féle Idegenszó-tár csetel formában közli, az ún. Oisiris Helyesírásban viszont a chat, chatel forma szerepel – ez utóbbi kiadvány szerzõi szerint e szó még nem honosodott meg a magyarban. Az internetes adatok alapján az internetezõk a chatel, csetel, de a csettel formát is használják. Hasonló a helyzet az egyik alapfogalommal, mégpedig a file szóval. Ennek több magyar megfelelõje is kialakult, pl. adatállomány, adatraj, akta, köteg, ezek közül legfeljebb viszont csak az elsõ használatos, ennél is gyakoribb azonban az angol szó, amelyet szótáraink ma már magyarosan írnak: fájl. Az azonos fogalmat megnevezõ lexémák között rendszerint használat- és stílusbeli eltérések is vannak. A magyar Internet értelmezõ kisszótár írói felhívják a figyelmet arra, hogy a click szó magyar megfelelõje a kattintás, és nem a klikkelés (vagyis az angol szó „magyaros” változata), fórumok hozzászólásaiból, „nem hivatalos” szövegekbõl ez utóbbi viszont bõven adatolható. A számítógépes szaknyelv kiválóan alkalmas arra, hogy bemutassuk rajta szókészletünk változását, bõvülését, az idegen szavak fokozatos beépülését. A legtöbb iskolában már van számítógépes tanterem és internetcsatlakozás, nincs tehát akadálya annak, hogy a magyarórán is használjuk ezeket az eszközöket. SZABÓMIHÁLY GIZELLA